

J. E. Lietuvos Respublikos Prezidentas rašo.

Netechnikas, kaip aš, rodos, neturėtų ko pasakyti **Technikos** ir **Ūkio** skaitytojams. Juk tai specialistų, tam išmaningų Žmonių, žurnalas! Ir vis dėlto ėmiaus parašyti jam kelias mintis. Apie ką? Apie tai, kas ir technikui įdomu žinoti.

Kad ir visuotiniškas technikos mokslas, tariant, tas pats visiems kraštams, tačiau jo taikymas tautiškas: turi atitikti tautos reikalavimus. Jei taip, tai mūsų inžinieriams, ypač tiems, kurie moko ir auklėja jaunąsias mūsų kartas arba kurie dirba valstybės įstaigose, turi rūpėti technikos terminologija, kad ji būtų, kiek tatau galima, sulietuvinta, tariant, priderinta lietuvių kalbai. Su visokiais senais ir naujais išradimais neišvengiamai spraudžiasi į mūsų kraštą ir svetimi jų pavadinimai, nors mūsų kalboje yra apščiai medžiagos savaip jiems vadinti. Šit, pavyzdžiui, įrankis, kuriuo žemė ariama, mūsų kalboje buvo keleriopai vadinamas: arklu, žagre, žuobriu, o kai iš svetur jis atėjo į mus pagerintas, tai, savindamies jį, pasisavinome ir svetimą vardą: jis mums nebe arklas, o plūgas. Ar ne verčiau buvo pasilikti savasis kuris vardas. Kitur tautos ginasi svetimybių, reikia ir mums jų gintis. Savos terminologijos turime aibes. Jos netrūksta nei gyvenamame name, nei klojime, nei daržinėje, nei kituose ūkio trobesiuose, nei, pagaliau, senos gadynės padarguose. Tik reikia jį surinkti ir priderinti naujai technikai. Taip daroma, taip daro ir mūsų technikai. Tik, kad spartesniu greičiu darytų.

Tautos kultūra, be kito ko, matuojama technika pažanga. Ir mes raginame, kad Lietuva neatsiliktu nuo kitų kraštų. Bet atsargiai... Imkimės technikos iš kitur tiek, kiek įgalime ir kiek mums jos reikalinga, kiek ji mums tinka. Esame minėję, kad technikos derinimas turi būti tautiškas. Šit, suvalkiečiai ir Lietuvos žiemiai buvo ūmai suskatę traktoriais arti žemę. Pamėgino ir paabejojo... Daugelis grįžo prie arklio. Pigiau. Viena, sako, Amerikos žemės ūkis, didelio masto, šimtais ir tūkstančiais hektarų matuojamas, kas kita Lietuvos ūkis, po keliolika ar po kelias dešimtis hektarų.

Kas gi mūsų nenorėtų, kad Lietuva būtų nušviesta, kaip Belgija, Šveicarija ar kita kuri aukštos kultūros šalis? Nevienas mūsų inžinierius yra daug prirašęs laikraščiuose, kad būtina ir greitai reikia pasistatydinti didžiulė elektros stotis, kuri galėtų duoti energijos visai Lietuvai. Pamanyti — puikus sumanymas. Bet kas galėtų jį įvykdyti? Ar jis pakeliamas tuo tarpu mūsų krašto lėšoms? Apie tai nebuvo rimtai pagalvota.

Kiti įsigėdė mūrinės Lietuvos. Geras daiktas! Ir jam, rodos, visi pritaria. Bet mūsų krašte daugumas teiškai tuo tarpu medinius ir molio krėstus trobesius statydinti. Plytų degimas juk reikalauja daug malkų, o jų netrukus gal stigs ir šiaip jau kurui.

Siekiant technikinės pažangos, vadinasi, reikia turėti akivaizdoje finansinis ir ūkinis krašto pajėgumas, reikia visašališkai svarstyti kiekvieną klausimą, susijusį su technikos tobulinimu.

Lietuva neturi nei metalų nei mineralų, dėl to yra verčiama jų įsivežti iš svetur. Šiuo atžvilgiu

ji nėra tiek laiminga, kaip pav., Belgija ar Čekoslovakija. Neturint tų žaliavų, lietuviams sunku savo pramonę išplėsti, sunku ir geri keliai turėti. Mūsų inžinierių ir technikų būtų didis uždavinys galvoti ir ieškoti, kaip čia ką išradus ir suradus, kad savo priemonėmis būtų galima mums žengti priekin ir, kad savo kita kuri medžiaga galėtų pasinaudoti naujinę technika.

Svarbu ir technikos stilius. Jis turi būti, kur tik galima, tautiškas. Mūsų miestai ir mūsų kaimai daug statosi trobų ir namų ir dar daugiau statysis. Ar ne per daug įsigali vadinamasis modernizmas, mūsų inžinierių imamas iš Italijos ir iš kitų vakarų kraštų? O juk gėrimės ir didžiuojamės turį savo lietuviškų trobų, kryžių ir koplytėlių palikimo. Kodėl architektai nekuria lietuviškai? Medžiagos tokiai kūrybai, rodos, netrūksta. Kad tik nenutautintume Lietuvos, besiekdami ją moderninti!

Namai juk turi būti ne vien patogūs, bet ir gražūs, taigi stilingi, saviškai stilingi, kaip reikalauja mūsų krašto medžiaga, mūsų gamta ir mūsų tautos būdas, kuris atsispindi senovės pastatuose

Techniškai galvojant, vadinasi, tenka galvoti, jausti ir dirbti tautiškai. Tai būtų pažangi, techniškai pateisinama, lietuviška, originali, saviinga kūryba.

Antanas Smetona (parašas)

„Technika ir ūkis“ 1937 m. Nr2(19)